

ŠIAULIŲ „JUVENTOS“ PROGIMNAZIJA

INFORMACINĖ ATMINTINĖ

TĖVAMS PADEDANT VAIKAMS MOKYTIS GARSĄ B

Bendra informacija

Garsų tarimo mokymas vyksta tam tikru nuoseklumu. Iš pradžių vaikas mokomas taisyklingai ištarti atskirą garsą, vėliau garsas įtvirtinamas skiemenyse, žodžiuose ir sakiniuose. Paskutinis etapas – įtvirtinti garsą kasdienėje kalboje ir išmokyti jį atskirti nuo panašiai skambančių garsų. Svarbu lavinti ir foneminę vaiko klausą, t. y. gebėjimą išgirsti nurodytą garsą skiemenyse, žodžiuose ir sakiniuose.

Garso B tarimas

Tariant garsą kietąjį B, lūpos suspaustos ir įtemptos kiek mažiau, negu tariant P. Uždaruma susidaro viršutinei lūpai prisiglaudus prie apatinės. Iš plaučių iškvepiama oro srovė išsprogdina uždarumą ir pasigirsta garsas B. Balso stygos virpa. Liežuvio galiukas atsitraukia nuo apatinių priešakinių dantų, liežuvio nugarėlės užpakalinė dalis kiek pakyla link minkštojo gomurio. Tariant minkštąjį B, sproginimas kiek silpnesnis, liežuvio galiukas pasislenka prie priešakinių dantų, o vidurinė liežuvio nugarėlės dalis kiek pakyla prie kietojo gomurio ir liečia jo kraštus.

Parengiamieji pratimai

- Ugdyti girdimąjį suvokimą, mokant skirti skardžius priebalsius nuo duslių.
- Pūsti žvakę, vatos gumulėlius, nupūsti tarp lūpų padėtą popieriaus juostelę.
- Pūsti balsingą oro srovę pro atkištas į priekį lūpas arba ilgai, tęsiant tarti garsą **vvv**. Tuo pat metu pirštu staigiais vertikaliais judesiais judinamos lūpos, kad jos susiglaustų. Girdisi **bbb...**
- Tariant ilgą **mmm** pirštais užspausti nosį ir staigiai vertikaliais judesiais judinti lūpas. Girdisi **mbmb** arba **bbbb...**
- Skruostus pripūsti oro ir tariant garsą bei lengvai juos daužant, jį išsprogdinti. Pučiant balsingą oro srovę, pirštu braukyti lūpas. Girdisi **bbbb...** ar tariant ilgą **mmm** pirštais užspausti nosį ir staigiai vertikaliais judesiais judinti lūpas. Girdisi **mbmb** arba **bbbb...**
- Pučiant balsingą oro srovę, pirštu braukyti lūpas. Girdisi – **BBB**.
- Imituoti balandžio burkavimą, skambantį būgną ir kiti, skatinant balso klosčių virpėjimą.
- Parodyti, kaip susidaro balsinga oro srovė iki sproginimo.

Garso B tarimo mokymas

- Garso B tarimo gali būti mokoma remiantis garsu M. Tariant ilgą, tęsiamą garsų junginį – MMMA, užspausti nosį. Vietoj MA ištariama BA. Analogiškai mokyti tarti ir kitus junginius – MO, MU, vietoj kurių pasigirsta – BO, BU...
- Tariant BRRR sutrumpinti tarimą iki vieno skardaus garso B.
- Tartį plačiai išsižiojus garsą – A. Plaštakos išorine puse tai užspausti burną, tai atleisti. Girdisi – ABABABA.
- Pripūtus skruostus ir tariant V arba VU, apatine lūpą suimti piršais ir tiesiog kilnoti prie viršutinės lūpos, kol pasigirsta – B-B-B arba – BUBUBU.
- Jei garsas B tariamas su nosiniu atspalviu, tarimo metu užspausti nosį pirštais ir pripūsti skruostus. Garsus reikia ištarti staigiai, ryžtingai ir greitai prasižioti, kad oras nespėtų išeiti per nosį.
- Jei vietoj skardaus garso B tariamas duslus P, padeda garsų junginių kartojimas tam tikru nuoseklumu:

PU – VU – BU,

PA – VA – BA,

PO – VO – BO.

- Garso B tarimą gali palengvinti junginiai su CH – BCH.
- Mokant B – lengvai suspausti lūpas ir, iškvepiant balsingą oro srovę, ja staigiai atleisti.
- Laisvomis lūpomis ir pripūstais skruostais tarti – BBA, BBO, BBU.
- Jei dantys per daug sukandami, tarp dantų laikyti pirštą, mentelę, kubelį arba zondą.
- Jei lūpos suspaudžiamos pernelyg stipriai, jas atpalaiduoti, lengvai pavibruojant.
- Pūsti balsingą oro srovę, nežymiai išpučiant skruostus ir atkišant lūpas į priekį. Tęsti ilgą, skardų garsą – ŪŪŪ. Tuo metu pirštu greitais, vertikaliais judesiais judinti apatinę lūpą, priglaudžiant ją prie viršutinės. Girdisi – ŪBŪBŪ. Tariant garsus – O, A ir analogiškai judinant apatinę lūpą, girdisi – OBOBO, ABABA...
- Tęsimai tarti garsą – M-M-M, pirštais užspausti nosį, o kitos rankos pirštais – vertikaliais judesiais virpinti lūpas. Girdisi – MB arba – BBB...
- Skardumą gali paskatinti junginių su garsais Z, Ž tarimas – ZBA, AZBA, ŽBA, AŽBA, išpučiant skruostus.

Garso B įtvirtinimas skiemenyse

Kai vaikas taisyklingai išmoksta ištarti garsą B, pereiname prie jo mokymo skiemenyse. Pabrėždami tariamą garsą B, lėtai tarkite skiemenis (vaikas juos kartoja). Atlikite tai keletą kartų, skatindami vaiką pajusti liežuvio padėtį.

ba be bei bla be – bė

bo bė bau bo bie – be

bu bi buo bra bo - buo

bū by bie bro bū – bu

Garso B įtvirtinimas žodžiuose

Jei vaikas lengvai ištaria garsą B skiemenyse, pereikite prie žodžių mokymosi. Pabrėžkite tariamą garsą B, stebėkite liežuvio padėtį. Paaiškinkite nežinomų žodžių reikšmes.

Ba- batas, bara, basas, bado, baltas, baldai, balsas, bangos, baseinas, baravykas, bandelė, balkonas, balionas...

Bo- botas, bosas, boksas, bokštas, boružė, botagas, lubos, kalbos, ribos, dirbo...

Bu- buvo, burė, butas, butelis, bunda, burtai, burbulas, Buratinas, budrus, burokas, burna, bučiuoja, burkuoja, duobutė, drabužiai, skambutis, riebus, nuostabus...

Bū- būdas, būgnas, būrys, būda.....

Be- beria, beržas, berniukas, bedugnė, begemotas, besmegenis, beretė, trobelė, stiebelis, serbentai, debesys, obelis...

Bė- bėga, bėrė, bėras, bėglis, bėda, garbė, kalbėjo, gulbė, drobė, galybė, skalbė, gelbėjo...

Bi- bitė, bijo, bilietas, Biržas, bintas, bičiulis, bijūnas, bizonas, birželis, Birutė, kabina, lobis, dobilas, garbingas...

By- byra, byla, Dubysa, skalbykla...

Bai- baigė, baimė, baisus, rūbai, labai, darbai...

Bau-, buo-, baudė, baubia, bausmė, buožė, žaibuoja, darbuojasi, obuolys...

Bie-, bu- stiebiesi, kubietis, Urbietis, gulbei, Bubiai...

Garso B tarimas priebalsių samplaikose skiemenyse

bla blo blu ble blė bli bly bra bro bru brė bri bry brai brau bruo brie

Garso B tarimas priebalsių samplaikose žodžiuose

Blaško, blakstiena, blogas, blunka, blezdingėlė, blėso, blizga, blynas, braškė, brangus, brasta, brolis, Bronė, Brokas, bruka, bruknė, bręsta, brėžia, brido, brydis, braižo, brauko, bruožas, briedis.

Garso B įtvirtinimas sakiniuose

Birutė ravi burokus. Berniukas nulipdė besmegenį. Tėtė išbalino kambario lubas. Benutė labai bijo žaibo. Dėdė augina bulves. Mamytė begoniją išnešė į balkoną. Po beržu išdygo baravykas. Balandis burkuoja medžio viršūnėje. Briedis stovi miške. Senelė skalbia geldoje. Veršiukas baubia. Batsiuovys siuva batus. Berniukas muša būgną. Mane pabučiavo berniukas. Balkone tupi buldogas. Namuose geltoni baldai. Matėme baltą gulbę. Nuo medžio nuskyniau obuolį. Mano tėtis nešioja skrybėlę. Pirkau mėlyną balioną. Po kiemą bėgioja žvirblėlis. Mano šuniuko vardas Brisius. Kepsim blynus. Aš valgau bananą. Atskrido bitė. Pievoje auga dobilas. Aš mėgstu abrikosus. Jūroje mačiau krabą. Brisius pririštas prie būdos. Eina meška baubdama. Seneliui auga barzda. Aukštai plaukė debesėlis. Dėdė pliaukši botagu.

Garso B įtvirtinimas eilėraščiuose, skaičiuotėse

Bū-Bū, aš jaučiukas

Bū- bū, aš jaučiukas

Bū – bū, didžiaragis,
Bū – bū, pėstakojis,
Bū – bū, riestaragis,
Bū- bū, kai išlįsiu,
Bū – bū, subadysiu.

Raudonikiai

Tarp beržų,
Tarp drebulių
Daug raudonų
Skrybėlių...
Lenkia skrybėles
Prie tako:
„Labas rytas...“ –
Tyliai sako.

Parengė Šiaulių „Juventos“ progimnazijos logopedė Rasa Kasparienė pagal:

Andrijanova A., Vilkienė S. Garsų tarimas. Kaunas, 1990;

Vilkienė S., Novogrodskienė, Verpečinskienė. Garsų tarimo mokymas. Klaipėda, 2014.